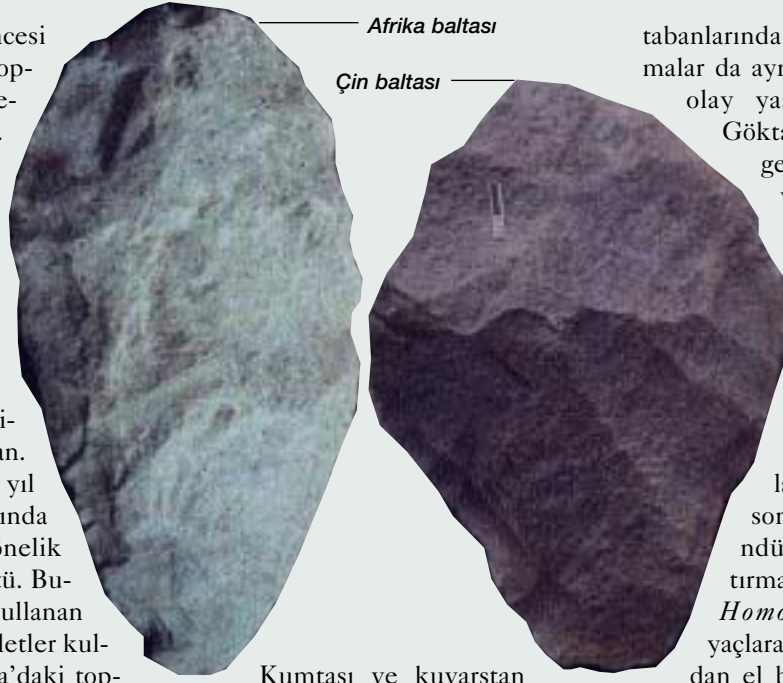

800 000 Yıllık Balta

Yeni bulunan tarih öncesi aletler Asya'daki insan topluluklarının gelişimine yeni bir bakış açısı getiriyor. El baltaları olarak adlandırılan, büyükçe, kesici taş aletler, Hindistan'dan Avrupa ve Afrika'ya kadar uzanan bölgedeki tarih öncesi arkeolojik alanlarda sıkça bulunmaktadır. Nitekim 1944'te Harvardlı insanbilimci (antropolog) Hallan. L. Movius Jr., 1,6 milyon yıl ile 200 000 yıl önce arasında yaşayan topluluklara yönelik bir varsayım ileri sürmüştü. Buna göre, bu tür aletler kullanan topluluklarla daha basit aletler kullanan Orta ve Doğu Asya'daki topluluklar, sanki coğrafi bir çizgiyle birbirlerinden ayrılıyorlar. Arkeologlar bu düşsel çizgiyi Movius Hattı diye adlandırdılar. Ne var ki geçen ay Çin'in Vitnam sınırına yakın Guanxi Zhuang Özerk Bölgesi'ndeki Bose Havzası'nda, 800 000 yıllık el baltaları bulundu. Buluşu Pekin'deki Çin Bilimler Akademisi'nden Hou Yamei ile Washington'daki Smithsonian Enstitüsü'nden Richard Potts ve ekipleri gerçekleştirdi. Buluntuların tarihlenmesi de California'daki Berkeley Jeokronoloji Merkezi'nce argon izotoplarının bozunumları incelenerek yapıldı.

Birçok araştırmacı, insanların ilk basit aletleri 2,5 milyon yıl önce Afrika'da yapmaya başladığına inanıyor. Yaklaşık bir milyon yıl sonra da el baltaları gibi daha gelişmiş aletler ortaya çıktı. Bunların benzerleri Avrupa'daki kazılarda da bulunmuştu. Ne var ki aynı yaşam düzenine ait benzer aletler Asya'da hiç bulunamamıştı.

Bu buluşa değin, Asya'daki toplulukların aynı dönemde Avrupa ve Afrika'da yaşayanlara göre daha az gelişmiş olduğu düşünülüyordu. İki bölge arasında kültürel bir kopukluk olduğu sanılıyordu.

Kumtaşı ve kuvarstan

yontularak yapılan bu ilkel kesme aletleri, modern teknolojinin ilk öğeleri olarak kabul ediliyor. "Bu tür aletlerin Çin'de ortaya çıkması beklenmedik bir olay" diyor Potts. Aynı tarihlerde Afrika'da üretilen taş aletlerle aynı gelişmişlik düzeyinde olan bu el baltaları, Avrupa'dakilerden daha gelişmiş.

Yamei, Potts ve arkadaşları Bose Havzası'ndaki 24 kazı alanında ortaya çıkartılan insan yapımı 991 aleti incelemişler. Bunlar arasında, iki keskin kenarlı 35 el baltası da var. Kazı alanlarının üçünde bulunan taş aletlerin, çok yüksek sıcaklıkların etkisinde kalmış olduğu anlaşılmış.

Aletler üzerinde laboratuvarlarda yapılan argon izotopu analizleri de bu yüksek sıcaklığa neden olan ısınmanın, 803 000 yıl önce olduğunu ortaya koymuş. Bilim adamları kayalardaki bu ısınmanın, Çin'in güneyinde, büyük olasılıkla Endonezya yakınlarında patlayan ya da yere düşen bir göktaşının düşünüyorlar. Bölgede, tektitler, yanmış odun parçaları, odun kömürü ve bitki artıkları bulunmuş. Bu çalışmalardan bağımsız olarak okyanus

tabanlarında yürütülen başka çalışmalar da aynı tarihlerde böyle bir olay yaşandığını gösteriyor.

Göktaşının, ormanlık bölgeyi yerle bir edip, kayaların yeryüzüne çıkmasına yol açtığı tahmin ediliyor.

O dönemde bu bölgede *Homo erectus* gruplarının yaşadığı biliniyor. Böyle bir olaydan çok korkmuş ve etkilenmiş olmalı. Ne var ki bir süre sonra bölgeye geri döndükleri anlaşılıyor. Araştırmacılar, bölgede yaşayan *Homo erectus*ların bu kayalara şekil vererek bunlardan el baltaları ürettiğini düşünüyorlar.

Afrika ve Avrupa'da el baltalarının boyutları ve tasarımları yaklaşık bir milyon yıl boyunca hiç değişmemiş. Çin'de bulunanlarla bunlar arasında ilk bakışta ayırt edilemeyecek küçük farklılıklar var. Potts ve arkadaşları alet yapımındaki farklılaşmanın kültürel farklılaşmadan kaynaklandığını düşünmüyorlar. Öte yandan, kimi insanbilimcilerse, alet yapımının doğrudan kültürel yapının bir yansıması olduğu görüşünde.

"Bose el baltalarının keşfi, Movius hattının her iki tarafındaki insanlarda da benzer teknik, kültürel ve bilimsel yetenekler olduğunu gösteriyor. Bu keşif, ilk insanların davranış biçimlerinde, kültürel farkların etkin olmadığını ortaya koyuyor. Benzer koşullarda dünyanın değişik yerlerindeki insan toplulukları benzer taş aletler geliştirmişler" diyor Potts. Yani Asya'da 800 000 yıl önce yaşayan *Homo erectus* grupları aynı dönemde Avrupa ve Afrika'da yaşayanlar kadar gelişmiş, benzer kültürler geliştirmişti. California Üniversitesi'nden insanbilimci F. Clark Howell da Asya'da yaşayan *Homo erectus* gruplarının, uygun kayalar buldukları zaman, kendi el baltası geleneklerini geliştirdiğini söylüyor.

<http://www.sciencenews.org>
<http://www.cnn.com>
<http://news.bbc.co.uk>